

PK-Suhdannebarometri

Elokuu 2012

Elinkeinoelämän keskusliitto

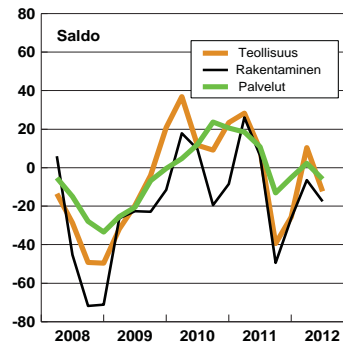

PK-Suhdannebarometri

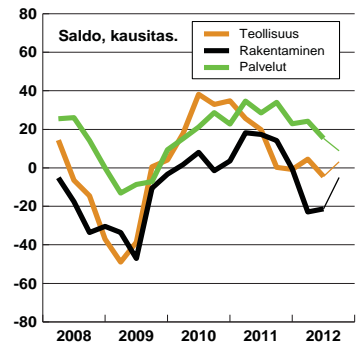
Elokuu 2012

PK-yritysten suhdanteet

Suhdannenäkymät

Tuotanto ja tuotanto-odotus

- Alkukesän suhdannekehitys varsin vaisua
- Tämänhetkinen tilanne vähän alle keskimääräisen
- Näkymät loppuvuodelle varovaiset - suhdanteiden ennustetaan heikkenevän jonkin verran
- Tuotannon kasvua ei odoteta: ainoastaan keskisuurilla palveluyrityksillä kasvunäkymiä

Pienten ja keskisuurten yritysten suhdannekehitys oli alkukesällä melko vaisua. Myynti kasvoi lähinnä vain palvelualoilla, ja myös henkilöstön kehitys jäi vaatimattomaksi.

EK:n heinäkuussa 2012 tekemän tiedustelun mukaan pk-yritykset kuvaavat tämänhetkistä suhdanteilannettaan enimmäkseen hieman normaalia heikommaksi. Ainoastaan keskisuuret rakennusyritykset arvioivat suhdanteitaan tavanomaisiksi.

Näkymät varovaiset erityisesti pienimmissä yrityksissä

Näkymät kuluvan vuoden loppupuolelle ovat varovaiset. Suhdanteiden ennustetaan valtaosin heikkenevän jonkin verran. Ainoastaan keskisuurten palvelu- ja teollisuusyritysten suhdanteilanne pysyisi lähes vakaana.

Pienten ja keskisuurten teollisuusyritysten suhdannenäkymien saldoluku oli heinäkuussa -12. Saldoluku lasketaan vähentämällä suhdanteiden paranemista odottavien vastaajien prosenttiosuudesta niiden heikkenemistä ennustavien osuus.

Rakentamisessa lähikuukausien suhdannenäkymät laskivat lukemaan -18 ja pk-palveluyrityksissä tasolle -6.

Kasvua ei juuri odoteta loppuvuonna

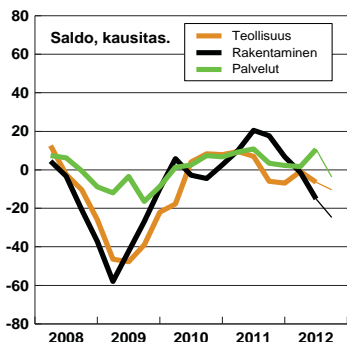
Pienten ja keskisuurten palveluyritysten myynti lisääntyi alkukesällä, vaikka sen kasvu hidastuikin aiemmasta. Teollisuudessa tuotanto pysyi ennallaan ja rakentamisessa se aleni jonkin verran.

Lähikuukausien aikana pk-teollisuusyritysten tuotanto kasvasi loivasti ja rakentamisessa se laski yhä vähän. Pienten palveluyritysten myynnin kasvu hidastuusi jo melko verkkaiseksi, kun taas keskisuurilla yrityksillä kasvu olisi vielä kohtalaista.

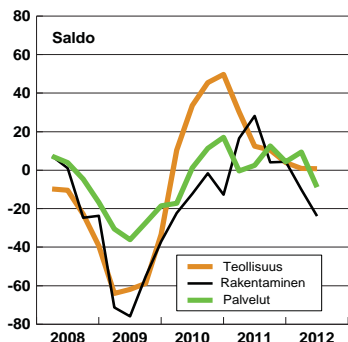
Henkilöstön määrä laskee teollisuudessa ja rakentamisessa

Henkilöstön määrä kasvoi alkukesällä ainoastaan palvelualojen pk-yrityksissä.

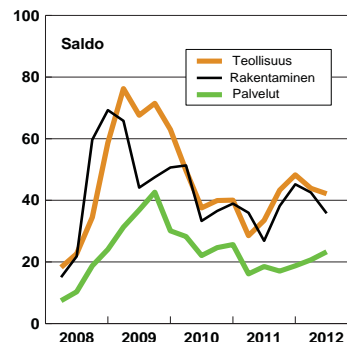
Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Kannattavuus

Riittämätön kysyntä

sä. Teollisuudessa ja rakentamisessa se laski hieman.

Henkilöstöennusteet ovat kaikilla toimialoilla varovaiset. Työvoiman määrän ennustetaan alenevan yhä sekä teollisuudessa että rakentamisessa. Pk-palveluyritysten työllisyyden kasvu päättyisi.

Kustannusten nousu painaa kannattavuutta

Kustannukset ovat nousseet melko yleisesti. Kannattavuus heikkeni

rakentamisessa ja jonkin verran myös palvelualoilla. Teollisuuden pk-yritysten kannattavuus oli vakaa.

Rakentamisessa sekä työvoimapulaa että heikkoa kysyntää

Sekä teollisuuden että rakentamisen pk-yritysten tilauskanta oli hieman alle tavanomaisen.

Vapaata kapasiteettia on teollisuudessa edelleen melko runsaasti

(35 % yrityksistä). Rakentamisessa käyttöaste on kohtalaisen korkea, ja vapaata kapasiteettia on 13 prosentilla yrityksistä.

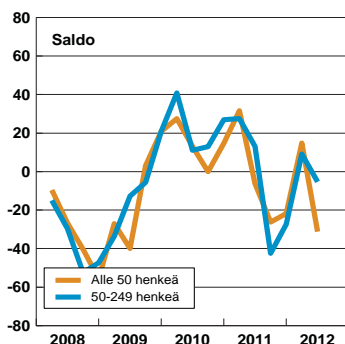
Heikko kysyntä on pysynyt yleisimpänä toiminnan esteenä teollisuudessa ja palveluissa. Rakentamisessa sekä työvoimapula että heikko kysyntä olivat melko yleisiä.

PK-Suhdannebarometrin vastaajat ja henkilökuntaluokka

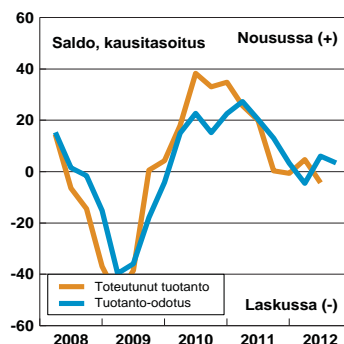
	Yhteensä	Alle 50	50-249
Teollisuus			
Vastaajia	269	73	196
Liikevaihto yhteensä, Milj EUR	6 024	332	5 692
Henkilöstö yhteensä	25 041	1 845	23 196
Rakentaminen			
Vastaajia	69	45	24
Liikevaihto yhteensä, Milj EUR	1 086	240	846
Henkilöstö yhteensä	3 674	1 126	2 548
Palvelut			
Vastaajia	387	261	126
Henkilöstö yhteensä	19 230	5 727	13 503

Teollisuus

Suhdannenäkymät

Tuotanto ja tuotanto-odotus

- Alkukesän suhdannekehitys odotetusti melko vaisua, eikä tuotanto kasvanut
- Henkilöstön ennustetaan supistuvan hieman
- Suhdannenäkymät lähikuukausille heikentyneet (saldoluku -12)
- Pienten yritysten arviot selvästi varovaisempia kuin keskisuurten

Pienten ja keskisuurten teollisuusyritysten suhdannekehitys oli alkukesällä odotetusti melko vaatimatonta. Tuotanto pysyi lähestulkoon ensimmäisen neljänneksen tasolla. Tämänhetkistä suhdannetilannetta luonnehditaan keskinkertaista heikommaksi etenkin pienissä yrityksissä.

Odotukset lähikuukausille ovat heikentyneet keväisestä. Erityisesti pienet yritykset odottavat suhdanteiden pehmenemistä loppuvuonna. Myös keskisuurten yritysten suhdanteet olisivat heikentymässä aavistuksen.

Näkymät heikentyneet

Suhdannenäkymien saldoluku oli pk-teollisuusyrityksillä heinäkuussa lukemassa -12. Vastaava saldoluku oli huhtikuussa vielä +10. Saldoluku lasketaan siten, että suhdanteiden paranemista odottavien yritysten prosentiosuudesta vähennetään niiden heikkenemistä odottavien osuus.

Heinäkuun tiedustelussa 9 prosenttia pk-teollisuusyrityksistä ennusti suhdannenousua kuluvan vuoden loppupuoliskolle. Tilanteen heikkene-

mistä odotti puolestaan 21 prosenttia vastaajayrityksistä. Vakaata suhdannekehitystä lähikuukausille ennusti 70 % vastaajista.

Näkymät lähitulevaisuuteen ovat pk-teollisuusyrityksillä hieman varovaisemmat kuin suurilla yrityksillä.

Pk-teollisuusyritysten tuotanto pysyi alkukesällä lähes ennallaan. Kehitys jäi aavistuksen edellisen tiedustelun odotuksia heikommaksi.

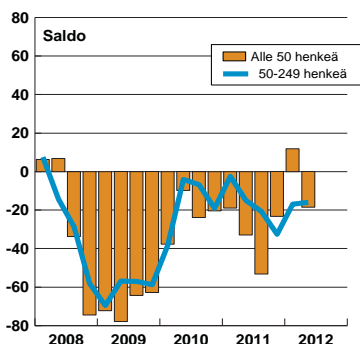
Seuraavan kolmen kuukauden aikana tuotannon arvioidaan kasvavan hienoisesti. Sen sijaan viimeiselle vuosineljännekselle ei ole juuri kasvuo-dotuksia.

Uudet tilaukset loivassa laskussa

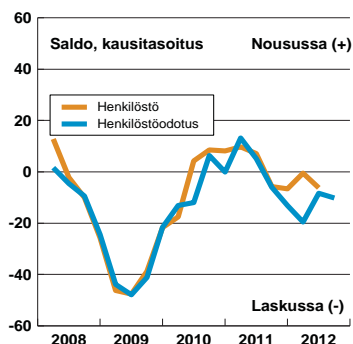
Pk-teollisuusyritykset saivat alkukesällä hieman niukemmin uusia tilauksia kuin tammi–maaliskuussa. Kehitys vastasi kolme kuukautta sitten esitettyjä arvioita.

Myös tilaukset supistui vähän. Se on sekä pienillä että keskisuurilla yrityksillä vähän keskimääräistä matalampi.

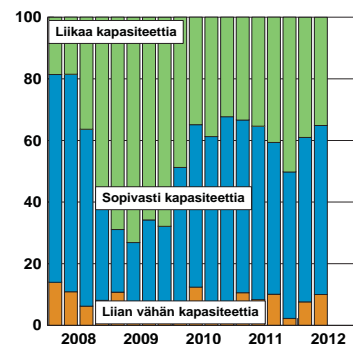
Tilaukanta

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Tuotantokapasiteetti

Lähikuukausien aikana tilausten määrän arvioidaan pysyvän ennallaan tai laskevan loivasti.

Valmiiden tuotteiden varastot pysyivät alkukesällä lähellä keskimääräistä tasoa.

Henkilöstön ennustetaan supistuvan vähän

Pk-teollisuusyritysten henkilöstön määrä laski hieman alkukesällä. Myös odotukset syksyille ovat varovaiset, ja henkilöstön ennustetaan supistuvan

jopa vähän nopeammin.

Myyntihinnat pysyivät lähes ennallaan, mutta kustannukset kohosivat jonkin verran. Kannattavuus pysyi likimain vakaana. Lähikuukausina hintojen ennustetaan pysyvän vakaina. Kustannusten nousu jatkuisi, mutta hidastuisi hieman.

Kapasiteetin käyttöaste parani vähän, mutta on edelleen vain kohdallinen. Heinäkuussa 35 prosentilla yrityksistä oli liikaa kapasiteettia kysyntään nähden. Kapasiteettia oli sopivasti 55 prosentilla ja siitä oli pulaa 10 prosentilla pk-teollisuusyrityksistä.

Kysyntä yleisesti melko heikkoa

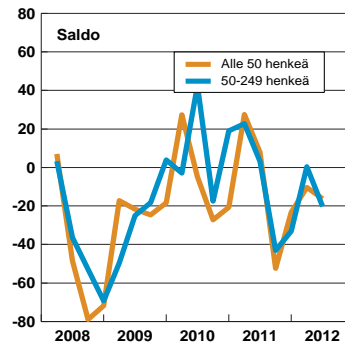
Heikko kysyntä on edelleen selvästi yleisin toiminnan kasvun este. Kysyntää kuvasi heikoksi 42 prosenttia vastaajista. Työvoimapulaa koki 9 % pk-teollisuusyrityksistä

Suhdantetiedustelun päätuloksia, saldo

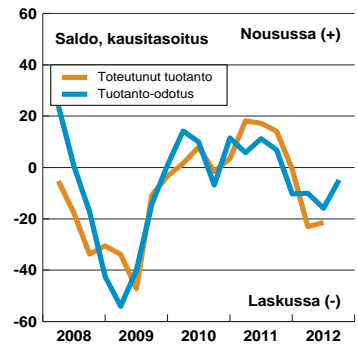
	2010				2011				2012			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	20	47	33	23	30	30	-1	-14	10	6		
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	39	15	11	23	40	11	-11	-9	29	-1		
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-16	16	3	0	14	19	-14	-16	5	7		
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	-2	6	-10	10	17	-8	-25	-21	7	-14		
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	58	56	55	49	47	48	55	57	58	62		
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	3	5	6	5	6	10	6	4	14	9		
puute kapasiteetista	4	15	9	4	10	7	6	3	2	11		
riittämätön kysyntä	50	38	40	40	28	34	43	48	44	42		
muu este	3	1	2	1	2	2	1	5	0	2		
Suhdantetilanne tällä hetkellä	-41	-7	-12	-14	1	1	-29	-29	-28	-18		
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	36	11	9	24	28	9	-39	-26	10	-12		

Rakentaminen

Suhdannenäkymät

Tuotanto ja tuotanto-odotus

- Tämänhetkinen tilanne vähän tavanomaista heikompi - vaihtelu yritysten välillä suurta
- Tuotannon ja henkilöstön määrä laski vähän alkukesällä
- Näkymät heikentyneet (saldoluku -18): suhdanteet synkkenevät jonkin verran
- Kustannusten voimakas nousu on heikentänyt kannattavuutta
- Suhdannekuva hajanainen: sekä työvoimapula että heikko kysyntä melko yleisiä

Pienet ja keskisuuret rakennusyritykset kuvaavat suhdannetilannettaan keskimäärin hieman tavanomaista heikommaksi, mutta vaihtelu yritysten välillä on melko suurta. Tuotannon ja henkilöstön määrä laski vähän alkukesällä.

Odotukset lähikuukausille ovat aiempaa heikommät. Yleisen suhdannetilanteen ennustetaan synkkenevän jonkin verran loppuvuonna.

Odotukset heikentyneet: tilanne synkkenee jonkin verran loppuvuonna

Suhdanneodotukset lähikuukausille ovat aiempaa vaisummat sekä pienissä että keskisuurissa rakennusyrityksissä. Suhdannekuvan ennustetaan synkkenevän jonkin verran loppuvuonna.

Kaikkien pk-rakennusyritysten suhdanneodotuksia mittaava saldoluku oli heinäkuussa -18. Vastaava lukema oli huhtikuun tiedustelussa -6.

Vain yksi prosentti pk-rakennusyrityksistä ennusti suhdanteiden

vahvistuvan loppuvuonna. Tilanteen heikkenemistä odotti 19 prosenttia vastaajista, ja 80 % arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan.

Tuotanto supistui vähän – ei kasvuodotuksia loppuvuodellekaan

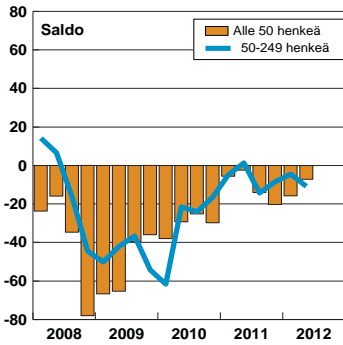
Pienten ja keskisuurten rakennusyritysten tuotanto supistui alkukesällä jonkin verran, mutta kehitys oli silti hieman parempaa kuin yritykset arvioivat kolme kuukautta sitten.

Lähikuukausina tuotantomäärien ennustetaan alenevan yhä hieman.

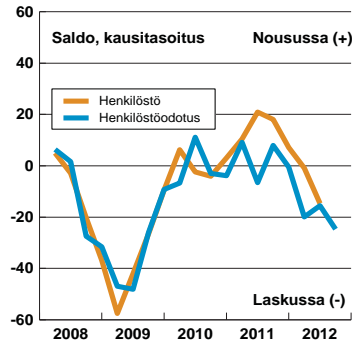
Pienet ja keskisuuret rakennusyritykset saivat toisella neljänneksellä jonkin verran niukemmin uusia tilauksia kuin vuoden alussa. Tilauskanta pysyi lähes ennallaan, ja sen tasoa kuvataan vähän tavanomaista matalammaksi.

Valmiita asuntoja on myymättä tavanomainen määrä.

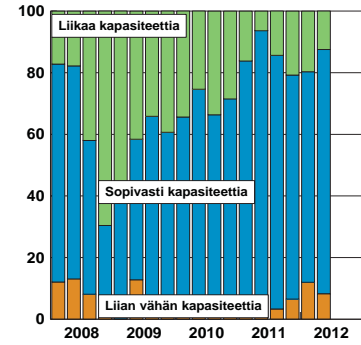
Tilauskanta

Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Tuotantokapasiteetti

Kustannusten nousu painaa kannattavuutta

Pk-rakennusyritysten henkilöstön määrä aleni jonkin verran toisella vuosineljänneksellä. Kehitys vastasi kolme kuukautta sitten esitettyjä arvioita. Lähikuukausina työvoiman määrän arvioidaan laskevan edelleen melko yleisesti.

Myyntihinnat kohosivat vähän alkukesän aikana. Kustannusten nousu oli kuitenkin samaan aikaan voimakasta. Kannattavuus heikkeni jonkin verran edellisvuoteen verrattuna.

Hintojen nousun ennustetaan päättyvän alkusyksyllä. Kustannusten nousu jatkuisi hieman alkukesää hitaampana.

Suhdannekuva melko hajanainen

Tuotantokapasiteetin käyttöaste on kohentunut vähän alkuvuoden aikana. Silti 13 prosentilla pk-rakennusyrityksistä on yhä vapaata kapasiteettia. Huhtikuussa vastaava tilanne oli 20 prosentilla vastaajista.

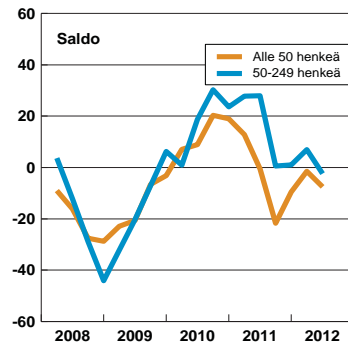
Suhdannekuvan hajanaisuudesta kertoo se, että samaan aikaan sekä riittämätön kysyntä että työvoimapulaa ovat melko yleisiä toiminnan esteitä.

Heinäkuussa 36 % yrityksistä kärsi heikosta kysynnästä (huhtikuussa 43 %). Työvoimapulaa koki myös 36 % vastaajista (huhtikuussa 38 %).

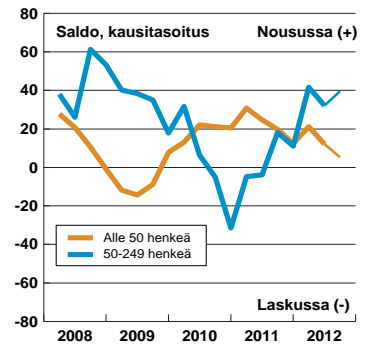
Suhdantietiedustelun päätuloksia, saldo

	2010				2011				2012			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Tuotannon määrä viimeisen 3 kk:n aikana	-5	19	4	-2	12	29	20	-6	-30	-7		
Tuotanto-odotus seuraavalle 3 kk:lle	31	7	-4	-8	31	21	-23	-24	2	11		
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	3	26	-5	-20	8	50	16	-17	-2	14		
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	40	1	-24	-3	20	14	-20	-32	9	-17		
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	74	58	45	53	46	58	67	76	78	77		
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	16	27	4	7	9	34	20	34	38	36		
puute kapasiteetista	1	12	2	1	1	6	1	1	1	8		
riittämätön kysyntä	51	33	37	39	36	27	38	45	43	36		
muu este	6	3	3	3	4	3	13	13	16	16		
Suhdantetilanne tällä hetkellä	-28	-6	-21	-29	7	11	-13	-17	-25	-7		
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	17	10	-20	-8	26	6	-49	-26	-6	-18		

Suhdannenäkymät

Myynti ja myyntiodotus

- Tämänhetkinen suhdannetilanne hieman alle normaalin
- Keskisuurten yritysten myyntikehitys melko hyvää - myös odotukset kohtalaiset
- Kustannusten nousu on kääntänyt kannattavuuden heikompaan
- Erityisesti pienten yritysten suhdannenäkymät painuneet loivasti miinukselle

Pienten ja keskisuurten palveluyritysten suhdannekuvassa ei tapahtunut suuria muutoksia alkukesällä. Myynti kasvoi edelleen kohtalaisesti, mutta tämänhetkistä tilannetta kuvataan vähän keskimääräistä heikommaksi.

Näkymät aiempaa vaisummat

Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen ovat heikentyneet jonkin verran. Pienet palveluyritykset odottavat suhdanteiden synkkenevän hieman vuoden loppupuoliskolla. Sen sijaan keskisuurten palvelualojen yritysten suhdannekuva pysyisi melko vakaana.

Pk-palveluyritysten suhdannenäkymiä mittaava saldoluku oli heinäkuussa tehdyssä tiedustelussa -6. Huhtikuussa vastaava lukema oli +2. Saldoluku saadaan vähentämällä nousua odottavien yritysten prosenttiosuudesta laskua ennakoivien osuus.

Heinäkuussa 6 % vastaajista ennusti suhdanteiden paranevan vuoden 2012 jälkipuoliskolla. Käännettä heikompaan odotti 12 prosenttia ja vakaa-

ta kehitystä puolestaan 82 prosenttia palvelualojen vastaajaryityksistä.

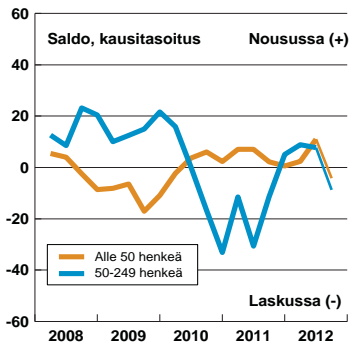
Keskisuurten yritysten myyntiodotukset vielä melko suotuisia

Pienten ja keskisuurten palveluyritysten myynti jatkoi kasvussa kevään ja alkukesän aikana, vaikka kasvuvauhti hidastuikin. Keskisuurten yritysten kasvu oli silti vielä melko vauhdikasta, pienillä taas myynnin lisäys jäi jo melko vähäiseksi.

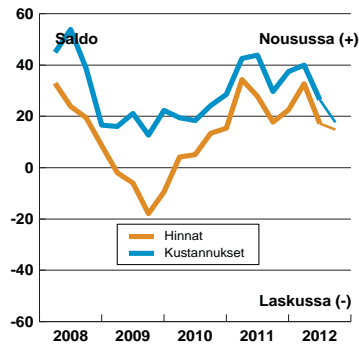
Keskisuurten yritysten odotukset myynnin kehityksestä lähikuukausina ovat vielä melko suotuisat, sillä ne odottavat yleisesti myynnin kasvua. Sen sijaan pienten yritysten myynnin kasvun hidastuisi edelleen vähän.

Pk-yritysten henkilöstön määrä kasvoi alkukesällä vähän. Lähikuukausina henkilöstön kasvun ennustetaan kuitenkin päättyvän sekä pienissä että keskisuurissa palveluyrityksissä.

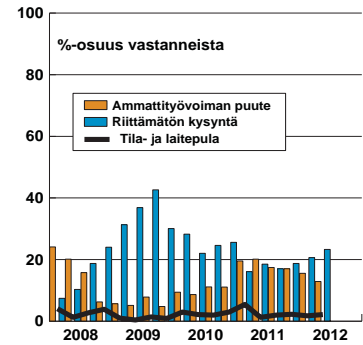
Henkilöstö ja henkilöstöodotus

Hinnat ja kustannukset

Myynnin kasvun esteet

Kannattavuus heikentynyt vähän

Palveluyritysten myyntihinnat kohosivat alkukesällä, mutta nousu oli hitaampaa kuin vuoden alussa. Kustannusten nousu jatkui, mutta myös se hidastui vähän. Kannattavuus kääntyi hieman heikompaan.

Lähikuukausien aikana sekä hintojen että kustannusten nousun arvioidaan hidastuvan yhä hieman.

Kysyntä monilla yrityksillä heikkoa

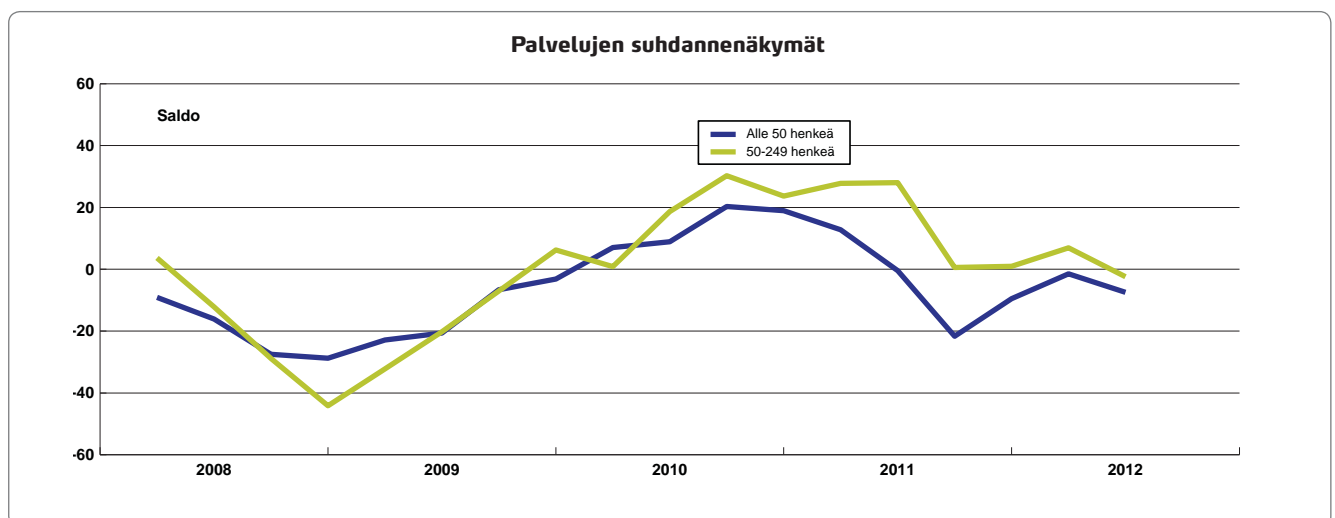
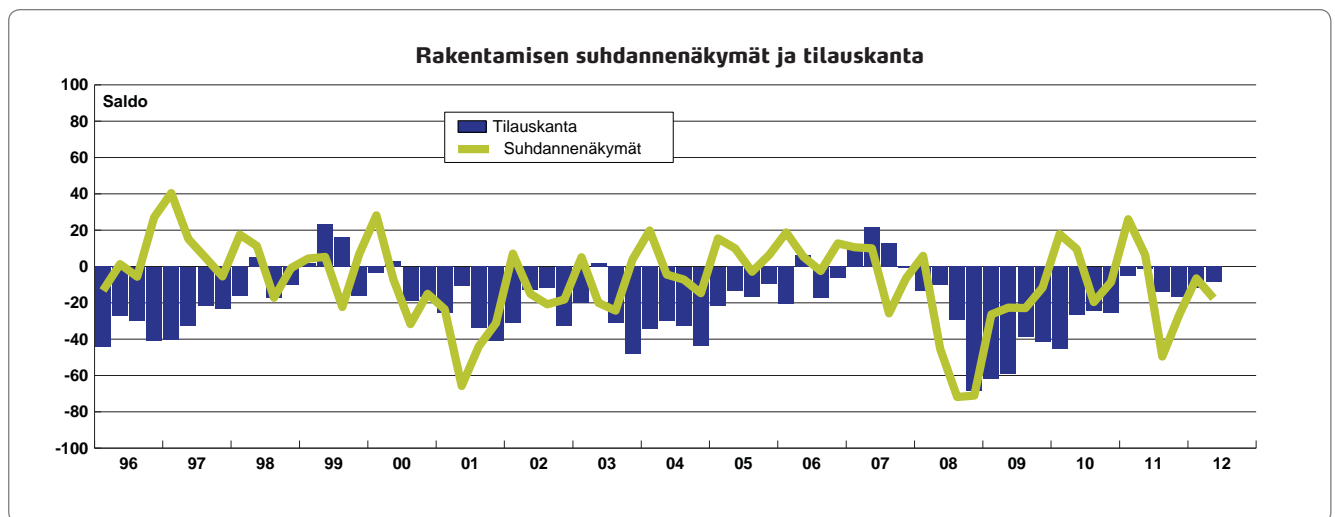
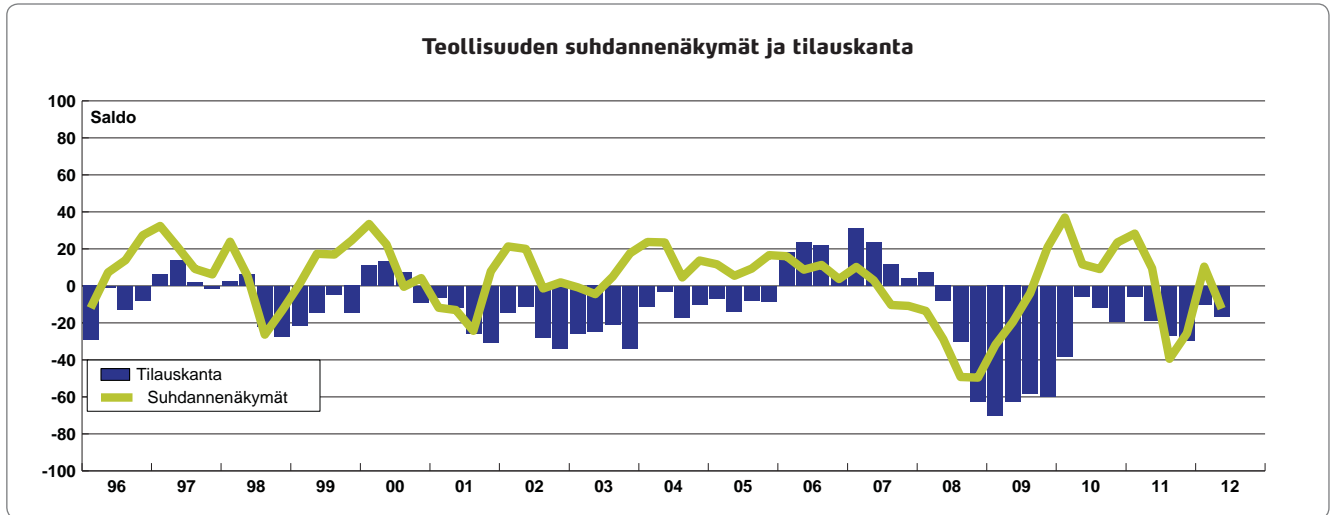
Pk-palveluyritykset kuvaavat heikkoa kysyntää merkittävimmäksi toiminnan kasvun esteeksi. Heinäkuussa 23 % vastaajista kuvasti kysyntää vaisuksi (huhtikuussa 21 %).

Ammattityövoimapulaa esiintyy jonkin verran. Heinäkuussa pulaa henkilöstöstä oli 13 prosentilla yrityksistä (huhtikuussa 16 %).

Suhdantietustelun päätuloksia, saldo

	2010				2011				2012			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Myynnin määrä viimeisen 3 kk:n aikana	16	22	29	23	34	29	33	22	24	15		
Myyntiodotus seuraavalle 3 kk:lle	25	17	28	21	44	30	20	10	20	9		
Henkilökunnan määrä viimeisen 3 kk:n aikana	2	3	8	6	9	10	3	2	2	10		
Henkilökuntaodotus seuraavalle 3 kk:lle	5	-6	3	5	17	9	-5	-7	10	-3		
Tuotannon / myynnin kasvun esteitä kaikkiaan	43	33	42	41	41	42	37	36	39	39		
Esteenä ammattityövoiman puute (% vastaajista)	9	9	11	11	20	20	17	17	16	13		
puute kapasiteetista	3	2	2	3	5	1	2	2	2	2		
riittämätön kysyntä	28	22	25	26	16	19	17	19	21	23		
muu este	2	2	4	4	3	4	3	3	3	3		
Suhdantetilanne tällä hetkellä	-23	-12	-5	-2	2	0	-5	-5	-10	-13		
Suhdannenäkymät lähitulevaisuuteen	4	12	23	21	18	11	-14	-6	2	-6		

Pitkiä aikasarjoja

Suhdannotiedustelumenetelmä

EK:n PK-Suhdannebarometri

Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n suhdannotiedustelut antavat tietoa koko yksityisen sektorin suhdanteilanteesta ja -odotuksista. EK:n tiedusteluissa yhdistyvät TT:n ja Palvelutyönantajien aikaisemmat suhdannotiedustelut ja -julkaisut.

Teollisuuden suhdannotiedusteluja on tehty Suomessa neljännesvuosittain vuodesta 1966 alkaen sekä kuukausittain vuodesta 1993. Palvelualoilla on tehty suhdannotiedusteluja vuosittain 1980-luvulta ja puolivuositain 1990-luvun lopulta.

Tässä PK-Suhdannebarometrissa on esitetty EK:n uusimman suhdannotiedustelun tulokset koko yksityisen

sektorin pienistä ja keski suurista yrityksistä.

Pieniksi yrityksiksi lasketaan kansainvälisen määritelmän mukaan alle 50 henkeä työllistävät yritykset ja keski suuriksi 50–249 henkeä työllistävät yritykset.

PK-Suhdannebarometrin historiatiedot on kerätty TT:n aiemmassa Suhdannebarometrissa (teollisuus, rakentaminen ja muutamat palvelualat) sekä PT:n suhdannotiedustelusta (useimmat palvelualat). Menetelmämuutoksen vuoksi palvelualojen aiemmat tiedot eivät ole kaikilta osin täysin vertailukelpoisia uusimpien havaintojen kanssa. Elokuusta 2010 lähtien tiedustelussa

on käytössä uusi TOL2008-toimialaluokitus, joka muuttaa jonkin verran yritysten luokittelua eri toimialoille. Muutokset aiempaan nähden eivät kuitenkaan ole merkittäviä.

EU:n komissiolla on yhteinen suhdannotiedustelujärjestelmä, johon osallistuvat tutkimuslaitokset tekevät yhdenmukaisia tiedusteluja kaikissa EU-maissa. EK:n suhdannotiedustelut ovat osa EU:n komission suhdannekyselyjä. Kaikkiaan vastaavanlaisia tiedusteluja tehdään nykyisin yli 50 maassa.

Suhdannotiedustelumenetelmä

Suhdannotiedusteluilla selvitetään yritysjohton näkemyksiä taloudellisesta tilanteesta sekä lähitulevaisuutta koskevia odotuksia. Tiedusteluilla etsitään ennen muuta suhdanteiden käännepeiteitä, mutta ne kuvaavat myös yleisemmin yritysten suhdannekehitystä ja antavat tietoja ongelma-alueista.

Tiedustelujen kysymykset ovat valtaosin laadullisia, ja niissä on tyyppillisesti kolme vastausvaihtoehtoa. Kyselyllä kartoitetaan esimerkiksi sitä, onko vastaajayrityksen tuotanto tai

työvoima kasvanut (+), pysynyt ennallaan (=) vai vähentynyt (-). Osassa kysymyksiä vastaajia pyydetään esittämään vastaava arvio lähitulevaisuuden kehityksestä. Joitakin muuttujia, kuten tilauskantaa ja varastoja, pyydetään vertaamaan myös normaaliin.

Teollisuudessa yrityskohtaiset vastaukset on painotettu vastaajayrityksen liikevaihdolla ja palveluissa henkilökunnan määrällä. Toimialojen keskinäisessä vertailussa painoina on käytetty jalostusarvopainoja. Pienten yritysten aliedustus otoksessa on

korjattu niin, että niiden osuus vastaa todellista osuutta kullakin toimialalla.

Vastaukset esitetään julkaisussa useimmiten ns. saldoluukuina. Saldoluuku on positiivista kehitystä kuvanneiden osuus vähennettynä negatiivista kehitystä kuvanneiden osuudella. Jos esimerkiksi 30 % vastaajista (painotettuna) on vastannut tuotantonsa kasvaneen, 50 prosenttia pysyneen ennallaan ja 20 % vähentyneen, saldoluuku on 30–20 eli +10.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki ▪ Puhelin 09 420 20
Faksi 09 4202 2299 ▪ www.ek.fi

Raportti internetissä:

www.ek.fi

ISSN 1457-3296

Lisätietoja:

PK-johtaja Pentti Mäkinen
Puh. 09 4202 2604
etunimi.sukunimi@ek.fi

Johtava ekonomisti Penna Urrila
Puh. 09 4202 2606
etunimi.sukunimi@ek.fi

Ulkoasu: Ulla Nurminen, EK